

Didactisch coachen in een les

Hoge verwachtingen concreet maken met behulp van effectieve feedback en denkstimulerende vragen

Assia Boers-Tarrahi en Arja den Uil

Korte inleiding

Didactiek van hoge verwachtingen kunnen leraren leren door middel van de training Didactisch coachen, een wetenschappelijk verantwoorde professionaliseringsaanpak (Voerman, 2021). Binnen het Instituut voor de Lerarenopleiding (IvL) is met deze aanpak gestart in 2019 en loopt tot op heden. De afgelopen jaren zijn er binnen IvL al vele professionals getraind. De verwachting is dat de leraar (in opleiding) de didactiek van hoge verwachtingen steeds meer gaat ervaren. Verwachtingen spelen een grotere rol in het onderwijs dan we vaak beseffen. Wanneer leraren zich bewust worden van hun eigen verwachtingen, ontstaat er meer ruimte voor verandering. Daarmee ruimte voor groei, zowel voor henzelf als de leraar in opleiding en indirect voor de leerlingen en studenten die zij op hun beurt begeleiden en lesgeven. Het didactisch coachen heeft inmiddels een vaste plek in de professionaliseringsafspraken van de opleidingen IvL. We zijn benieuwd hoe we het didactisch coachen tot op heden terugzien in de onderwijspraktijk. Hoe bewust zijn leraren zich van hun gedrag met betrekking tot de principes van didactisch coachen tijdens het doceren van beroepsvormende vakken? Welke principes van didactisch coachen laten zij zien bij het doceren van deze vakken? Hiertoe is een onderzoek uitgevoerd bij de leraren van het cluster Mens & Maatschappij. Een onderzoek, dat bestaat uit de afname van een semigestructureerd groepsinterview en een gestructureerde observatie. De bevindingen en aanbevelingen die voortvloeien uit dit onderzoek staan overzichtelijk weergegeven op de volgende bladzijde. Het realiseren van de aanbevelingen kan ervoor zorgen dat de leraar (in opleiding) mogelijk competentier wordt in het laten zien van hoge verwachtingen en daarmee de ontwikkeling van de lerende positief kan beïnvloeden. In een ideale situatie zal dit uiteindelijk bijdragen aan het verkleinen van kansenongelijkheid en de prestatiekloof binnen de hogeschool en op de school waar de aankomend leraar het werkplekleren voltooid.

Met dank aan de collega's van het cluster Mens & Maatschappij die hebben meegewerkt aan het onderzoek.

Assia Boers-Tarrahi

Arja den Uil

Kenniskring Lectoraat Didactiek van hoge verwachtingen

• Bevindingen

✓ Aanbevelingen

Ervaringen met feedback en vragen stellen

- Leraren merken dat ze vaak terugvallen in advies geven in plaats van vragen stellen.
- Het stellen van zelfregulatievragen (cat. 3) zit niet vanzelfsprekend in het vragenrepertoire.
- Het toepassen van didactisch coachen wordt gezien als een leerproces waarbij oefening en reflectie belangrijk zijn.
- Bij individuele gesprekken is didactisch coachen makkelijker toepasbaar.
- Eerstejaars studenten vragen om meer begeleiding in hun ontwikkeling, later in de opleiding is er meer ruimte om zelf regie te pakken. Inzicht en ervaringen zijn belangrijk.

Theorie versus Praktijk

- Theorie betreffende didactisch coachen, sluit niet altijd aan op de realiteit, waarin studenten niet altijd even vaardig en of gemotiveerd zijn.
- Ideale vragenrepertoire kan de authenticiteit van het lesgeven en gesprekken ondermijnen.
- Is didactisch coachen voldoende merkbaar voor studenten zodat deze aanpak zijn vruchten afwerpt tijdens lessen en in gesprekken.

Uitdagingen in de praktijk

- Hoe balans te vinden tussen het geven van aanwijzingen en vragen stellen.
- Hoe didactisch coachen inzetten tijdens klassikale settings.
- Bewustwording van eigen handelen tijdens lesgeven, ondanks tijdsdruk en onvoorziene omstandigheden.

Praktische voorbeelden en tips

- Tijdens reflectiegesprekken, bijv. aan de hand van portfolio's bewust zijn van soort vragen en geven van specifieke, leerbevorderende feedback.
- Een gedegen voorbereiding van gesprekken, lessen verzorgen door vooraf voorbeeldvragen uit te schrijven en opnemen in het handelingsrepertoire.
- Ondersteunende werkvormen gebruiken en didactische strategieën aanbieden.

Aanpassing beleid t.b.v. implementatie didactisch coachen

- ✓ Professionaliseringstijd voor alle collega's.
- ✓ Intervisie structureel inplannen.
- ✓ Werkplaatsen implementatie Didactisch Coachen organiseren (intern en extern).

Collegiale consultatie

- ✓ Lesbezoeken organiseren.
- ✓ Werken met (meer) videomateriaal.
- ✓ Geven van effectieve videofeedback aan de hand van denkstimulerende vragen.

Integratie curriculum

- ✓ Didactisch coachen in modules verwerken.
- ✓ Didactisch coachen in lessen herkenbaar toepassen.
- ✓ Didactisch coachen in toetsen verwerken middels opdrachten die vragen om videomateriaal.

Het gebruik van de kijkwijzer Didactisch coachen in een les

- ✓ Structureel inzetten (collega's, studenten en werkplekbegeleiders) met als doel:
 - Bewustwording van didactische principes.
 - Het eigen maken van didactische principes.

KIJKWIJZER DIDACTISCH COACHEN IN EEN LES		Datum:	Observant:	Leraar:
Op welk niveau observeer je de leraar (in opleiding)? ¹		Verkennen Brengt in kaart wat lerende weet, doet of ervaart	Begrijpen Brengt in kaart waarom lerende iets doet en stimuleert	Verantwoorden en verbinden Brengt in kaart hoe lerende reflecteert, strategieën kiest en transfer maakt
Feedback op de dimensies ²				
Inhoud of de taak en stelt gesloten vragen				
Geeft positieve feedback en zoveel mogelijk specifiek	++ ☐ + ☐ +- ☐ - ☐			
Stimuleert het geloof in eigen kunnen en kennen	++ ☐ + ☐ +- ☐ - ☐			
Daagt uit tot (zelf)reflectie en evalueert	++ ☐ + ☐ +- ☐ - ☐			
Opmerking:				
Strategie en stelt open vragen				
Hanteert feedback die doel-gerelateerd is en specifiek	++ ☐ + ☐ +- ☐ - ☐	++ ☐ + ☐ +- ☐ - ☐		
Geeft inzichten hoe het beste uit zichzelf te halen	++ ☐ + ☐ +- ☐ - ☐	++ ☐ + ☐ +- ☐ - ☐		
Stelt denkstimulerende vragen bevorderlijk voor leerproces	++ ☐ + ☐ +- ☐ - ☐	++ ☐ + ☐ +- ☐ - ☐		
Opmerking:				
Modus en bevraagt zelfregulerend vermogen				
Is zich bewust van modus en reageert constructief	++ ☐ + ☐ +- ☐ - ☐	++ ☐ + ☐ +- ☐ - ☐	++ ☐ + ☐ +- ☐ - ☐	
Ondersteunt bij reflectie en hoe zichzelf te reguleren	++ ☐ + ☐ +- ☐ - ☐	++ ☐ + ☐ +- ☐ - ☐	++ ☐ + ☐ +- ☐ - ☐	
Achterhaalt wat nodig is om in wenselijke modus te komen en/of blijven	++ ☐ + ☐ +- ☐ - ☐	++ ☐ + ☐ +- ☐ - ☐	++ ☐ + ☐ +- ☐ - ☐	
Opmerking:				
Persoonlijke kwaliteiten en bevraagt kernkwaliteiten				
Benoemt de inzet van persoonlijke kwaliteiten	++ ☐ + ☐ +- ☐ - ☐	++ ☐ + ☐ +- ☐ - ☐	++ ☐ + ☐ +- ☐ - ☐	
Ondersteunt het vermogen om goede keuzes te maken vanuit de eigen gedragsmogelijkheden	++ ☐ + ☐ +- ☐ - ☐	++ ☐ + ☐ +- ☐ - ☐	++ ☐ + ☐ +- ☐ - ☐	
Is in staat tot (zelf)reflectie, evalueren en ontwikkelen	++ ☐ + ☐ +- ☐ - ☐	++ ☐ + ☐ +- ☐ - ☐	++ ☐ + ☐ +- ☐ - ☐	
Opmerking:				

¹ De leraar (in opleiding) voelt zich vrij vooraf te bepalen op welk niveau hij/zij/het wordt geobserveerd en deelt dit met de observant.

² ++ meerdere keren waargenomen, + waargenomen, +- deels waargenomen/in ontwikkeling, - nog te ontwikkelen en waar nodig toelichten bij ruimte voor opmerking.

